

บทที่ 4

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 44.07 ± 13.77 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.10 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 36.90 ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็นบุตร และภรรยา คิดเป็นร้อยละ 29.19 และร้อยละ 5.95 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35.71 26.19 และ 14.29 โดยกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกเฉลี่ยในครอบครัว 4 คน รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปีเท่ากับ 208,524 บาท/ปี หรือ 17,377 บาท/เดือน

ข้อมูลด้านอาชีพพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีอาชีพหลักประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 61.90 และร้อยละ 25.00 ตามลำดับ ซึ่งเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างทำการเกษตรมาแล้ว 14 ปี ซึ่งส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าว รองลงมา เป็นพืชไร่ และผัก คิดเป็นร้อยละ 54.76 20.24 และ 17.86

ข้อมูลเบื้องต้นของด้านการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชพบว่า เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมากกว่าครึ่งมีการจ้างฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ เพื่อนบ้าน/บุคคลที่รู้จักภายนอก และเจ้าหน้าที่ของบริษัท คิดเป็นร้อยละ 35.71 26.19 และ 23.81 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	53	63.10
หญิง	31	36.90
สถานภาพครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	42	50.00
ภรรยา	15	17.86
บุตร	22	29.19
อื่นๆ	5	5.95
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	0	0.00
ประถมศึกษา	30	35.71

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	11.90
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	22	26.19
อนุปริญญา/ปวส.	10	11.90
ปริญญาตรี	12	14.29
การจ้างงาน		
ไม่มีการจ้างงาน	38	45.24
มีการจ้างงาน	46	54.76
อาชีพหลัก		
รับราชการ	5	5.95
เกษตรกรกรรม	52	61.90
รับจ้าง	21	25.00
อื่นๆ	6	7.15
พืชหลักที่ทำการเกษตร		
ผัก	15	17.86
พืชไร่	17	20.24
ไม้ผล	6	7.14
ข้าว	46	54.76
สถานะการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน		
มี	27	32.14
ไม่มี	57	67.86
แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำการเกษตร		
เงินทุนของตัวเอง	25	29.76
แหล่งเงินกู้จากสหกรณ์	7	8.33
แหล่งเงินกู้จาก ธกส.	52	61.91
แหล่งเงินกู้จากธนาคาร	0	0
การจ้างฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
ไม่มี	36	42.86
มี	48	57.14
แหล่งที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช		

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	15	17.86
เจ้าหน้าที่ของบริษัท	20	23.81
เพื่อนบ้าน/บุคคลที่รู้จักภายนอก	22	26.19
บุคคลในครัวเรือน	5	5.95
เรียนรู้ด้วยตนเอง	30	35.71
อื่นๆ	6	7.14

2. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

สำหรับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 79.05 โดยเมื่อจำแนกความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช 4 ขั้นตอน คือ ก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ขณะการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช หลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช และผลกระทบหลังจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งพบว่าเกษตรกรมีความรู้สูงในขั้นตอนก่อนการใช้สารเคมีเป็นลำดับแรก ซึ่งมีค่าคะแนนความรู้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 87.76) รองลงมาได้แก่ ความรู้หลังการใช้สารเคมีอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 83.19) ความรู้ในการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีปานกลาง (ร้อยละ 77.55) และความรู้ขณะใช้สารเคมีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 67.71) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เมื่อจำแนกเป็นความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่ตอบคำถามถูกเฉลี่ย ร้อยละ 87.76 โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 100 เท่ากัน ได้แก่ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิดมีอันตรายและความรุนแรงต่างกัน ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 69.05 ในเรื่อง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่สามารถทำให้เกิดโรคมะเร็งได้

ในส่วนของความรู้ขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 67.71 โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 88.09 ได้แก่ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นผู้ได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรเคลื่อนย้ายผู้ป่วยออกจากบริเวณที่ฉีดพ่นสารเคมี ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 33.33 ในเรื่อง หากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าตาให้ล้างด้วยน้ำสะอาดหลายๆ ครั้ง และหยุดยาแก้แพ้ทันที

สำหรับความรู้หลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 83.19 โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 100 ได้แก่ ภาชนะที่บรรจุสารเคมีแตกหรือรั่ว ไม่สามารถนำมาใช้ได้ หากยังมีผลลึกลับอยู่ ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 52.38 ในเรื่อง การจะนำภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไปใช้ต้องทำการล้างด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง

ด้านการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 77.55 โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 100 เท่ากัน ได้แก่ การใช้ใบผัก ใบมันเทศ ใบมันสำปะหลัง ใบมะละกอ สามารถล่อหอย

เซอร์ให้มากินได้ ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 57.14 ในเรื่อง การปล่อยน้ำให้ท่วมยอดข้าว 1-2 วัน สามารถลดปริมาณเพลี้ยไฟได้

ตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	ค่าคะแนน (%)	ระดับ
ความรู้ก่อนการใช้สารเคมี	87.76	สูง
ความรู้ขณะใช้สารเคมี	67.71	ปานกลาง
ความรู้หลังการใช้สารเคมี	83.19	สูง
ความรู้ในการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี	77.55	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	79.05	ปานกลาง

3. ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช พบว่าในภาพรวมของพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง (2.75 ± 0.43) ดังแสดงในตารางที่ 3

เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร 4 ขั้นตอน คือ พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี พฤติกรรมขณะใช้สารเคมี พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมี และพฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี พบว่าเกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชเหมาะสมสูงเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง (3.32 ± 0.25) รองลงมาได้แก่ พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง (3.04 ± 0.77) พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมน้อย (2.58 ± 0.28) และพฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมน้อย (2.06 ± 0.41) เป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณารายข้อคำถามของพฤติกรรมการใช้สารเคมีในแต่ละขั้นตอน เกษตรกรมีระดับพฤติกรรมดังต่อไปนี้

พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช พบว่าค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ พฤติกรรม 2 ข้อ คือ ก่อนดำเนินการใดๆ กับสารเคมี ต้องอ่านฉลากคำแนะนำทุกครั้ง และตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือก่อนฉีดพ่นสารเคมีทุกครั้ง (3.43 ± 0.56) ซึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมน้อย ได้แก่ ไปพบแพทย์เพื่อตรวจเช็คร่างกายทุกปี (2.23 ± 0.39)

พฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ ขณะผสมสารเคมีใช้ผ้าปิดปากปิดจมูก (3.68 ± 0.16) ซึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากทุกขั้นตอน (2.86 ± 0.30) อยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง

พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดของพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช จำนวน 2 ข้อที่เท่ากัน คือ ถอดชุดที่สวมใส่ แล้วซักด้วยผงซักฟอกทันทีหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายและส่วนที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อนรับประทานอาหาร (3.11 ± 0.23) ซึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมน้อย ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ นำภาชนะที่บรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วไปฝังหรือเผา (1.77 ± 0.40) อยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมน้อยที่สุด

พฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดของพฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ ใช้วิธีการตัดหญ้าแทนการใช้ยาฆ่าหญ้า (2.92 ± 0.92) อยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ ร่วมมือกันทดลองปลูกข้าวอินทรีย์ (1.00 ± 0.92) อยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนของพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	ค่าคะแนน ($\bar{x} \pm SD$)	ระดับ
พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี	3.04 ± 0.77	ปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง
พฤติกรรมขณะใช้สารเคมี	3.32 ± 0.25	ปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง
พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมี	2.58 ± 0.28	ปฏิบัติเหมาะสมน้อย
พฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี	2.06 ± 0.41	ปฏิบัติเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.75 ± 0.43	ปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.55$, $P < 0.01$) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

	พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	
	Correlation (r)	P-value
ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	-0.51	0.01

5. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ อยู่ในระดับน้อยที่สุด (1.81 ± 0.36) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความร่วมมือของเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับไม่เคยปฏิบัติ โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ลำดับแรก ได้แก่ การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชขององค์การบริหารส่วนตำบล (2.33 ± 0.36) และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในลำดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (1.58 ± 0.37) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมี	ค่าคะแนน ($\bar{x} \pm SD$)	ระดับ
1. ท่านเข้าร่วมการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกับ อบต.	1.85 ± 0.34	น้อยที่สุด
2. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	1.85 ± 0.36	น้อยที่สุด
3. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของ อบต.	2.33 ± 0.36	น้อย
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	1.77 ± 0.38	ไม่เคย

5. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย/มาตรการ เกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัด ศัตรูพืช	1.58 ± 0.37	ไม่เคย
6. ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของ อบต.ในการ รณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัด ศัตรูพืช	1.64 ± 0.39	ไม่เคย
7. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการลด การใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ ทราบ	1.64 ± 0.35	ไม่เคย
ค่าเฉลี่ยรวม	1.81 ± 0.36	น้อยที่สุด